

Miran Svetina
predstavnik Ribiške zveze Slovenije, Ljubljana

Uloga sportsko-ribolovnih organizacija u razvoju ribogojstva

Drage drugarice i drugovi!

Točno prije sto godina, nestor slatkovodnog ribarstva u Sloveniji profesor Ivan Franke, prvi puta je uspio oploditi ikre potočne pastrve u vodi mlina Okroglo kod Kranja, iz kojih se izvalilo 2 000 komada mlađa. Ovaj mlad je bio nasaden u rijeku Savu.

Budući da je profesor Franke bio vodeća ličnost Kranjskog ribarskog društva (sportske ribolovne organizacije, ustanovljene su godinu dana ranije odlukom pokrajinskog glavarara Kranjske u sastavu tadašnje Austro-Ugarske monarhije), možemo s pravom reći, da je organizovana sportsko-ribolovna organizacija na teritoriju sadašnje SR Slovenije tada započela ozbiljno raditi na razvoju ribogojstva, i to u prvoj fazi radi nasadivanja ribolovnih vōda mladem salmonida — potočne pastrve.

Profesor Franke bio je oduševljeni sportski ribolovac, prije svega mušičar. Jedan član austrijskog ribar-

skog društva u Beču naučio ga je praviti vještačke mušice, a jednom prilikom upozorio ga je i na mogućnosti vještačkog uzgoja pastrva, koji je tada bio u Srednjoj Evropi u intenzivnom razvoju. Profesor Franke odmah se latio posla i prenio je primljene informacije u praksu — u svojoj domovini.

Od tada je salmonidno ribogojstvo bilo za profesora Frankea velika ljubav i suputnik za sav život.

Ovaj historijski događaj za slatkovodno ribarstvo ovjekovječio je u to vrijeme kroničar Ivan Vrhovnik iz mjesta Naklo kod Kranja ovim riječima: »Profesor Ivan Franke pregradio je izvor kod mlina Okroglo i na izvorskoj vodi sagradio „tvornicu za pastrve“, u kojoj je svake godine uzgojio hiljade pastrvica za nasadivanje u Savu.«

Prvi uspjesi ohrabрили su profesora Frankea. U Lajhu, na rijeci Kokri sagradio je veće mrestilište, za kojeg je — pored domaćeg materijala nabavljao i ikre iz

susjednih pokrajina Austro-Ugarske. Tako je ovo ribogojilište počelo proizvoditi i mlad kalifornijske pastrve, potočne zlatovčice, mladice, pa čak i glavatice iz Soče. Sav uzgojeni mlad bio je nasadivan u vode na području tadašnje Vojvodine Kranjske, za potrebe sportskog ribolova.

U to vrijeme možemo zabilježiti i početak uzgoja konzumne pastrve. Mlinar i gostioničar Franc Indihar, uzgajao je u potoku Besnica kod Kranja — uz stručnu pomoć profesora Frankea — kalifornijske pastrve za goste svoje gostione.

Ribogojstvena djelatnost profesora Frankea nije ostala nezapažena ni u krugovima tadašnjih vlasti. Već poslije prve godine rada na uzgoju pastrvica u vodi mlina Okroglo, primilo je Kranjsko ribarsko društvo pomoć vlade iz Beča u iznosu 150 forinti, što za to vrijeme nije bio neznatčan iznos.

Tako je profesor Franke postao priznata ličnost i u širim krugovima. Bio je imenovan za »državnog stručnjaka za ribarstvo«. Rezultat njegovog intenzivnog rada na unapređenju ribogojstva bila je već 1886. godine prva stručna knjiga »Vještačko ribogojstvo«.

Dvije godine kasnije, 1888, izdat je ribarski zakon za Vojvodinu Kranjsku, na čijem nacrtu je uglavnom radio profesor Franke, uz drugarsku pomoć tada poznatog pravnik — Slovenca dr Frana Papeža.

To je bio izvanredno napredan zakon, koji je mnogo doprinio razvoju intenzivnog ribogojstva za nasadivanje ribolovnih vōda, a istovremeno i razvoju humanog sportskog ribolova. Na osnovu tog zakona, godine 1890. izdati su još propisi o formiranju ribolovnih okruga, o lovostajama i najmanjim lovnim dužinama za pojedine vrste riba, o ribočuvarima, i drugi. Mnoge od tih odredaba preuzelo je čak naše sadašnje zakonodavstvo o slatkovodnom ribarstvu.

Budući da je prije osnivanja Ribarskog društva za Kranjsku vladao u ribarstvu potpuni nered, da je bila riba »res nullius« — ničija stvar, možemo vrijeme krajem XIX vijeka smatrati u našim krajevima prelomnicom i početkom organiziranog sportskog ribolova i s njim povezanog ribogojstva.

Profesor Franke, mada po osnovnoj profesiji slikar i historičar umjetnosti (studirao je u Beču i Veneciji), do svoje smrti 1927. godine nije napuštao aktivan rad na području uzgoja salmonida.

Godine 1889. preselio se iz Kranja u Ljubljano i preuzeo u okviru Kranjskog poljoprivrednog društva ribarski odeljak. Odmah je pristupio izgradnji ribogojilišta na Studencu kod Ljubljane, koga je razvio u kompletan objekat: od ikre do matične ribe. Nažalost, 1908. godine počelo je ponestajati izvorske vode, pa je bio primoran sve ribe nasadivati u otvorene vode.

Međutim, on nije odustao od svoje napredne ribogojne djelatnosti. Uz pomoć Okružnog ribarskog odbora bilo je izgrađeno novo ribogojilište u Želimlju kod Ljubljane, sa inkubatorima za 100 000 kom. pastrvske ikre. Taj uzoran pogon (u kome su bile čak i jame za uzgoj planktona za prehranu ribljeg mlada), profesor Franke uspješno je vodio do svoje smrti.

U Hrvatskoj, 1882. godine, gospoštija Čabarska ustanovila je pastrvsko ribogojilište u Čabru, a mlad

je bio nasadivan u Čabranku. Umjetnim uzgojem pastrva bavio se i Miroslav Kulmer u Šestinama kraj Zagreba. Najprije je uzgajao i raširio potočnu pastrvu u potoku Medveščak, a 1893. godine uredio je na Kraljičinom zdencu, vrelu, koje izvire u neposrednoj blizini potoka Medveščak u Zagrebačkoj gori, malo mrestilište i tri ribnjaka, u koje je nasadio kalifornijsku pastrvu, čije ikre je nabavio u proljeće 1894. godine u Austriji. Ovu ribu uzgajao je do veličine za prodaju i mrijest.

Za vrijeme prvog svjetskog rata uzgoj je bio napušten, a nakon rata ovo mrestilište iznajmilo je Zagrebačko sportsko ribolovno društvo, koje je bilo ustanovljeno uskoro poslije onog u Kranjskoj. I prva hrvatska sportska ribolovna organizacija vrlo rano se dakle počela baviti ribogojstvom, prije svega radi nasadivanja ribolovnih vōda. Treba još naglasiti, da je bilo u Hrvatskoj već 1890. godine Društvo za obranu lova i ribolova.

U Bosni i Hercegovini, zakupnik pastrvskog ribogojilišta Vrelo Bosne izvršilo je prva nasadivanja kalifornijske pastrve u godinama 1902. do 1904, tj. prije 80 godina, i to najprije u rijeku Bosnu kod Ilidže i u Boračko jezero kod Konjica. Do prvog svjetskog rata pastrve iz Vrela Bosne bile su nasadene još u Trebišnjicu i vode oko Livna.

Poslije prvog svjetskog rata, sportska ribolovna društva u Sloveniji, Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini sve su se aktivnije uključivala u djelatnost uzgoja salmonida za nasadivanje u ribolovne vode, znajući da se samo na taj način može održati riblji stalež u vodama, budući da je broj sportskih ribara rastao iz godine u godinu.

Pri radu na poribljavanju ribolovnih vōda u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini surađivali su vidni stručnjaci — entuzijasti dr Vilim Mršić, Zdravko Taler, Jedlička, prof. Plančić i još mnogi drugi, predani brizi za napučenje naših vōda za sportski ribolov.

Poslije oslobođenja naše domovine, počinje velika ribogojna ofenziva (da je tako nazovemo) ribarskih sportskih organizacija, prije svega tamo, gdje je postojala još predratna, već tradicionalna aktivnost na tom području. Mnoge organizacije izgradile su nova mrestilišta za potrebe intenzivnijeg nasadivanja ribolovnih vōda. U nekim ribogojilištima počelo je i sa uzgojem konzumne pastrve za tržište.

U Sloveniji npr., ribarska društva (mi ih nazivamo ribiške družine) imaju danas 22 ribogojna pogona, a neki od njih već proizvode mnogo tona konzumne kalifornijske pastrve. U tome prednjači ribogojilište sportskih ribarskih organizacija Ljubljane u pogonu Povode, koji osim toga proizvodi još i znatne količine nasadnog materijala potočne pastrve, potočne zlatovčice, mladice i lipljana.

U posljednje vrijeme naročito se intenzivira uzgoj lipljana, kao izvanredno tražene ribe za sportski ribolov — mušičarenje.

Nije se stalo na tome.

Počelo se i sa vještačkim uzgojem drugih ribljih vrsta: štuke, smuda, soma, a u posljednje vrijeme i sa vještačkim mrijestjenjem ciprinida, prije svega sko-

balja, kao vrlo popularne ribe za sportski ribolov na plovac.

Zagađivanje sve većeg broja naših ribolovnih otvorenih voda podstaklo je naše organizacije, pa su se počele u većoj mjeri baviti i šaranskim ribnjačarstvom, prije svega za dobivanje nasadnog materijala šarana, budući da rastu ribnjaci sportskih ribolovnih organizacija u posljednje vrijeme »kao gljive poslije kiše« — da tako kažemo.

Budući da je dugo postojao (nekada i dosta oštar) antagonizam između privrednih i sportskih ribarskih organizacija, na prvom savjetovanju predstavnika slatkovodnog ribarstva Jugoslavije, organizovanom 1957. godine na Bledu kada smo ustanovili i Jugoslavensku zajednicu za unapređenje slatkovodnog ribarstva — današnju Ribozajednicu, bio je donijet između ostalih zaključak, koji je glasio:

»Sportski ribolov treba smatrati i kao privredno-turističku granu, te aktivirati sportske ribarske organizacije, da surađuju na unapređenju slatkovodnog ribarstva, odnosno koordiniraju svoj rad sa ribarskim privrednim organizacijama i naučnim ustanovama.

Možemo sa zadovoljstvom konstatirati, da se ovaj zaključak odmah počeo sprovesti u život, a naročito intenzivno u posljednje vrijeme.

S tim u vezi treba posebno naglasiti, da su se slovenske ribarske družine, koje upravljaju ciprinidnim ribnjacima, samoupravnim sporazumima aktivno povezale sa privrednim ribarskim organizacijama i naučnim ustanovama u susjednoj SR Hrvatskoj. Da navedemo samo primjer povezivanja RD Voglajna sa ribnjačarstvom »Končanica«, a RD Celje sa Veterinarskim fakultetom u Zagrebu, u oba primjera konkretno samoupravnim sporazumom.

U pripremi su i drugi slični sporazumi.

Neka proslava stogodišnjice ribogojstva na tlu Jugoslavije (i srebrni jubilej — 25 godina naše Poslovne zajednice) još više učvrsti ovu suradnju, doprinoseći time daljem, još intenzivnijem razvoju našeg slatkovodnog ribarstva, kako u interesu njegove privredne djelatnosti — proizvodnji što većih količina ribe za tržište, tako i u interesu napučivanja naših voda za uspješan sportski ribolov, koji postaje sve potrebija rekreacija naših radnih ljudi.